

Career Information

Jariya Jarurak

Career information plays a significant roles in planning and choosing of career-oriented subject areas. This article describes the content and types of career information. It defines the patterns of career information, mentioning also the producers of career information in Thailand such as government agencies, private institutions, educational institutions, and publishers.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารนิเทศอาชีพ

จรรยา จารุรักษ์ *

อาชีพ เป็นปัจจัยสำคัญแก่การดำเนินชีวิตของบุคคลและสังคมโดยส่วนรวม เป็นกลไกที่ก่อให้เกิดการแข่งขันทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตควบคู่กัน การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของบุคคลจึงเป็นก้าวที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะในช่วงเวลาของวัยรุ่น ที่ต้องตัดสินใจเลือกวิชาเรียนที่ตรงหรือสอดคล้องกับอาชีพที่ใฝ่ฝัน การเลือกประกอบอาชีพที่ตรงกับความสามารถความถนัด และสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน จึงเป็นประเด็นหลักที่จะต้องนำมาประกอบการตัดสินใจ กล่าวคือ หากบุคคลตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพตรงตามความรู้ ความถนัด ความสามารถของตนเอง ย่อมนำมาซึ่งความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การดำเนินชีวิตในสังคมด้วยความมั่นใจ และมีความสุขในการทำงาน หรือหากเลือกประกอบอาชีพตามความต้องการของบุคคลใกล้ชิด เพื่อน ญาติ พี่น้อง โดยมีได้ประเมินถึงความเหมาะสมของตนเองที่มีต่ออาชีพนั้นอาจเกิดผลเสียต่อชีวิตในระยะยาว ดังนั้น ช่วงเวลาแห่งการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ทุกคนต้องประสบจึงเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต

การตัดสินใจเลือกอาชีพจึงควรมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างเพียงพอ 'สารนิเทศอาชีพ' จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการนำมาประกอบการวางแผนการเรียน การเลือกสาขาวิชาที่ตรงกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ

ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา เพราะสารนิเทศอาชีพมุ่งนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยพื้นฐานและโดยส่วนลึกทั้งในแง่รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ วิธีการเข้าสู่สาขาอาชีพโดยการเลือกสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของอาชีพนั้น ตลอดจนข้อมูลด้านจิตวิทยาสังคม เพื่อเป็นข้อมูลปลุกย่อยประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพ รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพมีอยู่ในหัวข้อดังต่อไปนี้

เนื้อหาของสารนิเทศอาชีพ

การตัดสินใจเลือกอาชีพของเยาวชน ควรเริ่มจากการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ ทุกแง่ทุกมุม เช่น ควรศึกษาถึงลักษณะของงานในอาชีพนั้น ๆ ศึกษาถึงข้อดี ข้อบกพร่อง ผลตอบแทนที่ได้รับ ความรู้ ความสามารถที่จำเป็นสำหรับอาชีพ การเลือกวิชาที่ศึกษา สถานศึกษาที่นำไปสู่การประกอบอาชีพนั้น ๆ จากนั้นจึงนำมาประเมินกับตนเองถึงความเหมาะสมต่ออาชีพนั้น ในขั้นนี้ ข้อมูลด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งประกอบด้วยวิธีการตัดสินใจอย่างมีขั้นตอน มีเหตุผล บุคคลิกภาพที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ ช่วยให้ผู้ที่กำลังตัดสินใจมีความกระฉับกระเฉงเกี่ยวกับตนเองและความเหมาะสมต่ออาชีพมากขึ้น ดังที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า เนื้อหาของสารนิเทศอาชีพประกอบด้วยข้อมูลหลัก 3 ด้าน คือ

1. ด้านอาชีพ (Occupation)
2. ด้านการศึกษา (Education)
3. ด้านสังคม (Social)

ข้อมูลด้านอาชีพ ได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะงานในอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน ความรู้และความสามารถที่จำเป็นต่ออาชีพนั้น ความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ รายได้ ผลตอบแทน แนวโน้มความต้องการบุคคลในอาชีพและตลาดแรงงาน สถานที่รับสมัครงาน สถานฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น

ข้อมูลด้านการศึกษา ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ

- หลักสูตร รายวิชา การวัดผลการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา
- คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา
- ค่าใช้จ่ายในการศึกษา และทุนการศึกษา

ข้อมูลด้านสังคม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับจิตวิทยาสังคม ซึ่งจัดว่าเป็นข้อมูลเสริมที่จำเป็นเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและรู้จักตนเอง สามารถตัดสินใจเพื่อเลือกศึกษา และเลือกประกอบอาชีพอย่างมีขั้นตอน มีเหตุผล ตลอดจนถึงบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับอาชีพที่สนใจ

สำเนา ขจรศิลป์ (2529) กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดทำสารนิเทศอาชีพที่มีเนื้อหาครอบคลุมข้อมูลด้านอาชีพ ด้านการศึกษาในระดับต่าง ๆ และด้านสังคมที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ไว้สำหรับนักเรียนได้ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่สนใจให้มากที่สุด โดยเฉพาะเนื้อหาด้านอาชีพ และด้านการศึกษา ควรมุ่งเน้นดังนี้

- ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพทุกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะงานอาชีพ สภาพแวดล้อมของงาน รายได้ ความก้าวหน้า แนวโน้มและความต้องการด้านกำลังคนในอาชีพ

- แนวโน้มในการประกอบอาชีพ สถานการณ์ตลาดแรงงานเพื่อประโยชน์ในการคาดการณ์

การประกอบอาชีพ ช่วยวางแผนการผลิตบุคคลในสายอาชีพหนึ่ง ๆ ให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

- รายชื่อแหล่งฝึกงานสำหรับนักเรียน ศูนย์ฝึกอาชีพที่จัดโครงการฝึกอบรมอาชีพพิเศษแก่เยาวชน

- รายชื่อบุคคลที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพได้

ข้อมูลด้านการศึกษา ได้แก่

- หลักสูตรของวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสาขาวิชาที่เปิดสอน วิธีการเรียนการสอน การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยขณะที่ศึกษา เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกสาขาวิชาและสถานศึกษา

- ทุนการศึกษา และบริการต่าง ๆ ที่สถานศึกษามี

- รายชื่อแหล่งฝึกงานก่อนจบการศึกษา โรงเรียนควรจัดหารายชื่อ ทำเนียบนามบริษัท ห้างร้านที่ต้องการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าฝึกงาน

ข้อมูลด้านสังคม ได้แก่

- แบบทดสอบทางจิตวิทยา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ความถนัดเฉพาะบุคคล สามารถประเมินถึงความเหมาะสมของตนเองที่มีต่ออาชีพที่สนใจ มีหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ

- ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่ออาชีพ การวางตัวในสังคม และการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

- คำแนะนำเกี่ยวกับการหางานทำการสมัครงาน การสอบสัมภาษณ์

ประเภทสารนิเทศอาชีพ

Summerson (1984) ได้แบ่งประเภทของสารนิเทศอาชีพตามวัตถุประสงค์การผลิตไว้ 2 ประเภท

คือ

1. วัตถุประสงค์ของผู้ผลิต
2. วัตถุประสงค์ในการใช้สารนิเทศ

การแบ่งตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิต ได้แก่

- สารนิเทศอาชีพที่เชิญชวนให้เกิดการสมัครหรือวรรณกรรมประเภทนายจ้างได้แก่ วรรณกรรมที่ผลิตเพื่อผลกำไรทางการค้าโดยนายจ้าง เจ้าของกิจการ หน่วยรับสมัครงาน สำนักพิมพ์ สถาบันกวดวิชา หรือสถานฝึกปฏิบัติทางอาชีพ

- สารนิเทศอาชีพที่มุ่งเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่ประชาชน ได้แก่ สารนิเทศที่ผลิตโดยหน่วยงานเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาและอาชีพเพื่อให้ความรู้แก่สังคม ซึ่งต่างกับสารนิเทศประเภทแรกที่ไม่ได้มีลักษณะของการเชิญชวนให้เกิดการสมัคร

การแบ่งตามวัตถุประสงค์การใช้ ได้แก่

1. เพื่อการอ่านเชิงสร้างสรรค์ในทางอาชีพเช่น นวนิยาย ชีวิตประวัติบุคคลในอาชีพ

2. เพื่อหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพ เช่น สารนิเทศอาชีพที่อธิบายงานเกี่ยวกับอาชีพหนึ่ง ๆ งานอาชีพในทางธุรกิจและอุตสาหกรรม

3. เพื่อการสมัคร เช่น วรรณกรรมที่เชิญชวนเพื่อการสมัครเข้าสู่อาชีพหรือเพื่อสมัครเข้าศึกษาหรือฝึกอบรมอาชีพ

4. เพื่อการอ้างอิง หรือเป็นคู่มือแนะแนวทางการศึกษาการประกอบอาชีพ ตลอดจนรายการบรรณานุกรมเพื่อเป็นคู่มือจัดหาสารนิเทศอาชีพ

สมาคมแนะแนวอาชีพแห่งชาติสหรัฐอเมริกา ได้จัดแบ่งสารนิเทศอาชีพไว้อย่างคร่าว ๆ ดังนี้ (Norris, Zeran, and Hatch, 1972)

1. สารนิเทศอาชีพเชิงสร้างสรรค์ สารนิเทศอาชีพ อาจปรากฏเป็นวรรณกรรม เช่น นวนิยายอาชีพชีวิตประวัติบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ

จัดได้ว่าเป็นวรรณกรรมสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอาชีพให้แก่เยาวชน สำหรับวรรณกรรมประเภทนวนิยายเกี่ยวกับอาชีพนั้น Norris, and others (1972) ให้ข้อคิดเห็นว่าคุณลักษณะทางการประพันธ์ และการดำเนินเรื่องให้น่าติดตาม อาจมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงและให้ภาพเกี่ยวกับอาชีพที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงได้

2. สารนิเทศอธิบายวงงานอาชีพ (Job Family Information) ได้แก่ สารนิเทศที่ให้รายชื่ออาชีพหลักและอาชีพรองที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน จึงมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการเลือกอาชีพหรือเปลี่ยนแนวทางประกอบอาชีพที่ก้าวหน้าและมีรายได้ดีกว่า

3. สารนิเทศอธิบายลักษณะอาชีพนั้น ๆ (Single Job Information) ได้แก่ สารนิเทศที่อธิบายถึงอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะอย่างละเอียดทุกแง่มุม

4. สารนิเทศอาชีพต่าง ๆ ในวงการธุรกิจบริการหรือธุรกิจอุตสาหกรรม (Job in Specific Business Industry or Service) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม เฉพาะบางประเภท อาชีพหลัก และงานอาชีพอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันนับเป็นสารนิเทศที่มีคุณค่าในการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับอาชีพแก่เยาวชนที่อยู่อาศัยในย่านธุรกิจอุตสาหกรรม สารนิเทศประเภทนี้มักจัดทำโดยสำนักสถิติแรงงาน (Bureau of Statistics) (Norris, and others, 1972)

5. เอกสารเชิญชวนเพื่อการสมัคร (Recruitment Literature) เป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาในลักษณะเชิญชวน สนับสนุนให้เกิดความสนใจและชักจูงให้อยากรู้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพอาชีพเช่น สมัครเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ หรือตัดสินใจเข้าศึกษาในสาขาอาชีพหนึ่ง ๆ Hayes และ Hopson (1977) ให้ทัศนะว่าวรรณกรรมประเภทนี้มีข้อเท็จจริงปรากฏอยู่น้อย และมักผลิตโดยสถานฝึกอบรมอาชีพหน่วยงานภาคเอกชน สมาคมอาชีพในวงงาน

อาชีพที่ขาดแคลนบุคลากร ดังนั้น ผู้ให้คำแนะนำ และแนะแนวทางการเลือกสถานศึกษา และการประกอบอาชีพพึงให้ความระมัดระวังในจุดนี้ด้วย

6. สารนิเทศอาชีพประเภทบรรณานุกรม นามานุกรม ทำเนียบนามทุนการศึกษา หรือรายชื่อหน่วยสนับสนุนการศึกษา จัดว่าเป็นคู่มือปฏิบัติงานของนักแนะแนว บรรณารักษ์ที่มีหน้าที่หลักในการแนะนำอาชีพ แนะนำการศึกษา เพราะจะนำไปสู่แหล่งสารนิเทศอาชีพในรูปแบบสิ่งตีพิมพ์ สถานศึกษา หน่วยงานสนับสนุนการศึกษา และบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพที่สามารถชี้แจงอธิบายปัญหาเกี่ยวกับอาชีพได้

รูปแบบสารนิเทศอาชีพ

Summerson (1984) กล่าวว่า เขาชนสามารถรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพได้โดยไม่รู้ตัวทั้งนี้ เพราะสารนิเทศอาชีพที่ปรากฏอยู่รอบตัวเรามีอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

รูปแบบที่เป็นทางการ ได้แก่ สื่อความรู้ประเภทสิ่งตีพิมพ์ รายการทางวิทยุ โทรทัศน์ รายการสำหรับเด็ก ที่สอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพไว้ในเนื้อหา

รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ภาพเกี่ยวกับบุคคลในสังคมอาชีพที่พบเห็นได้โดยทั่วไป เช่น อาชีพตำรวจ ทหาร แพทย์ พยาบาล ครู ซึ่งอาจเป็นอาชีพของบุคคลใกล้ชิด อาชีพของบิดา มารดา เขาชนจึงคุ้นเคยต่ออาชีพที่พบเห็นได้ง่ายในสังคมและมักนำมาเป็นอาชีพที่ตนใฝ่ฝัน เป็นอาชีพในอุดมการณ์ โดยที่จริงแล้วยังมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพเหล่านี้น้อยมาก

การให้ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพแต่ละอาชีพที่ถูกต้องแก่เขาชนควรเริ่มจากการให้ข้อเท็จจริงเบื้องต้น หรือข้อมูลพื้นฐาน เฉพาะแต่ละอาชีพอย่างกว้าง ๆ โดยใช้สื่อความรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายประกอบกับการเปิดโอกาสให้เขาชนได้

เรียนรู้ ผักผ่อน จากประสบการณ์จริง ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถประเมินได้ถึงความเหมาะสม ความพึงพอใจที่จะเลือกประกอบอาชีพนั้น

ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพในประเทศไทย

หน่วยงานภาครัฐบาล ได้แก่ หน่วยงานราชการระดับกรม กองต่าง ๆ ที่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและแรงงานของประชาชน อาทิ เช่น

1. กองวิชาการและวางแผน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย เอกสารที่ผลิต ได้แก่

- การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) พ.ศ. 2512

- เอกสารแนะแนวอาชีพ

- วารสารสถานการณืแรงงาน

2. กองจัดหางาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย เอกสารที่ผลิต ได้แก่

- ข่าวสารตลาดแรงงาน

- ข่าวสารอาชีพ

- เอกสารแนะนำการหางานทำ

- เอกสาร 'แนวทางการเลือกอาชีพ'

3. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย เอกสารที่เคยผลิต ได้แก่ วารสารช่วยแรงงาน

4. กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย จัดพิมพ์วารสารชื่อ 'แรงงานสัมพันธ์' เพื่อเผยแพร่ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณืแรงงาน เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม และส่งเสริมสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง

5. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ผลิตเอกสารชื่อ 'แนะแนวทาง

การประกอบอาชีพอุตสาหกรรม' โดยมุ่งเผยแพร่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพในทางอุตสาหกรรมที่มีประกอบอยู่ในปัจจุบัน

6. กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลิต 'คู่มือแนะแนวการศึกษาต่อวิชาชีพ' ในสาขาต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรมและสารพัดช่าง

7. สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ผลิต 'จุลสารการศึกษา' เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการศึกษา สถาบันการศึกษา ความเคลื่อนไหวในวงการการศึกษา

8. กองบริการการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย ผลิต

- 'แนะแนวการศึกษาอุดมศึกษา' เพื่อเป็นคู่มือแนะแนวทางการศึกษานักเรียนมัธยมศึกษาที่กำลังจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย

- 'สารนิเทศทบวงมหาวิทยาลัย' เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยให้ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร สาขาวิชาที่เปิดสอนแนวทางเกี่ยวกับอาชีพที่รองรับในแต่ละสาขาวิชา

9. กองแผนงาน สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ผลิต 'สรุปผลการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องภาวะ การหางานทำของบัณฑิต' ซึ่งมีการจัดพิมพ์ทุกปี เพื่อรายงานสถานการณ์การหางานทำ สถานที่ทำงานทัศนคติของผู้ที่จบในแต่ละสาขาวิชา

สมาคมอาชีพ สารนิเทศอาชีพที่ผลิตโดยหน่วยงานนี้นับว่าเป็นสารนิเทศอาชีพที่มีประโยชน์มาก เพราะให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ ลักษณะงานอาชีพ โครงการฝึกอาชีพ แต่บางครั้งยังแฝงความโน้มเอียงอยู่ (Summerson, 1984) ซึ่งอาจเนื่องมาจาก นโยบายด้านกำลังคนโดยที่หากสมาคมอาชีพมีนโยบายที่จะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อสาขาอาชีพ และต้องการเชิญชวนให้เกิดความสนใจในอาชีพแล้ว การใช้คำอธิบายเกี่ยวกับอาชีพก็จะมุ่งสร้างทัศนคติในทางบวก ตลอดจนการ

ใช้ภาพประกอบเกี่ยวกับงานในอาชีพเพื่อบรรยายถึงอาชีพนั้น ๆ ให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ โดยเฉพาะผู้อ่านกลุ่มเยาวชน และอยู่ในช่วงระยะการเลือกสาขาวิชาที่จะนำไปสู่อาชีพต่างๆที่ไผ่ฝันในทางกลับกันหากเป็นอาชีพที่มีความต้องการในตลาดแรงงานน้อย คนล้นงาน และต้องการลดจำนวนบุคลากรในอาชีพ การใช้ภาษา คำอธิบาย อาจไม่ได้สร้างความกระจ่างชัดเกี่ยวกับอาชีพอย่างเพียงพอ บางครั้งอาจให้ข้อมูลที่ผิด ถูกต้อง (Hayes, and Hopson, 1977) ถึงอย่างไรก็ตาม Summerson (1984) ยังคงมีความคิดเห็นว่สารนิเทศประเภทนี้ยังเชื่อถือได้มาก และคงไว้ซึ่งความเป็นกลางในการนำเสนอภาพเกี่ยวกับอาชีพของตน

ในประเทศไทย สมาคมอาชีพที่มีการผลิตสารนิเทศอาชีพได้แก่ สมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย ได้ผลิตจุลสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการศึกษา และการประกอบอาชีพ ในสาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ สมาคมโรงแรมแห่งประเทศไทย ผลิตจุลสารแนะนำอาชีพและสถานศึกษาในวงการโรงแรม เพื่อมุ่งผลิตบุคลากรด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวเป็นต้น

หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน สารนิเทศที่ผลิตโดยหน่วยงานประเภทนี้ เป็นวรรณกรรมเชิญชวนเพื่อการสมัคร สังเกตได้ว่าวรรณกรรมเหล่านี้มักมีเนื้อหาที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์ มุ่งเสนอผลประโยชน์ที่ได้รับเมื่อเข้าทำงาน มีเนื้อหาและข้อเท็จจริงน้อยกว่าภาพประกอบที่มีสีสันมีการออกแบบกราฟิกอย่างประณีตกระตาคมคุณภาพดีซึ่ง Summerson กล่าวว่ เป็นวรรณกรรมที่มีเสน่ห์เหลือมมากกว่าสารนิเทศที่ผลิตโดยหน่วยงานอื่น ๆ แม้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอย่างเป็นกลางและมีเนื้อหาถูกต้อง แต่การลงทุนผลิตสิ่งพิมพ์ที่มีราคาต้นทุนการผลิตสูงย่อมสื่อให้เห็นถึงความมุ่งหวังผลประโยชน์ในระดับสูง

สถานศึกษาทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน ปัจจุบันพบว่าสถานศึกษาในระดับวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน มีการผลิตสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สถาน

ศึกษาให้ข้อมูลด้านการศึกษา ด้านอาชีพ โดยผลิตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จุลสาร แผ่นพับ ไปจนถึงหนังสือที่มีจำนวนหน้าหลายหน้า ตัวอย่างสถานศึกษาที่ผลิต ได้แก่ หน่วยงานแนะแนว มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ผลิตจุลสารแนะแนวการศึกษา ชื่อ 'เลือกเรียนอะไรดีที่ธรรมศาสตร์'

นอกจากนี้ยังมีการผลิตในรูปแบบสื่อทัศนวัสดุด้วย เช่น

- เทปบันทึกภาพของสถาบันการศึกษา โรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้าและโรงเรียนนายเรืออากาศ

- 'เรียนเพื่ออนาคต' : 'สารคดีแนะแนวระดับอุดมศึกษา' โดยวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

สำนักพิมพ์ ได้แก่ ผู้ผลิตนิตยสาร วารสารและหนังสือพิมพ์ มุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ สาขาวิชาในแต่ละอาชีพ สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในสาขาอาชีพนั้น ๆ ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพประเภทนี้ จะมีคอลัมนิสต์ของสำนักพิมพ์ และนักเขียนที่เป็นบุคคลในอาชีพ ซึ่งนักเขียนทั้ง 2 ประเภทนี้ มีทัศนคติและประสบการณ์ในอาชีพที่เขียนต่างกัน และจะเป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการนำเสนอเรื่องราวรายละเอียดแง่มุมต่าง ๆ ในอาชีพที่น่าสนใจ ลักษณะเด่นของสารนิเทศอาชีพจากสำนักพิมพ์อีกประการหนึ่ง คือ มุ่งผลิตเพื่อจำหน่ายเพื่อสมัครหรือเพื่อการเป็นสมาชิก บางครั้งมุ่งเฉพาะบุคคลในกลุ่มเยาวชนและอยู่ในช่วงตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงต้องมีความประณีตในด้านรูปเล่มกราฟฟิก และมีภาพประกอบจำนวนมาก ใช้ภาษาทันสมัยดึงดูดความสนใจ มักนำเสนออาชีพที่น่าสนใจหรืออาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการสูง พร้อมกับเสนอความเคลื่อนไหวในวงการอาชีพต่างๆ ที่สำคัญคือ มุ่งเน้นเรื่องความทันสมัย ข้อมูลที่ถูกต้องทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งนับว่าเป็นข้อดีประการหนึ่ง

สำนักพิมพ์ที่จัดพิมพ์สารนิเทศอาชีพของไทย ได้แก่ สำนักพิมพ์ชมรมบัณฑิตแนะแนว ผลิต นิตยสาร ชื่อ 'นิวัช' และ 'หนังสือพิมพ์บัณฑิต

แนะแนวระดับมัธยม'

บริษัทวัสดุการศึกษา ผลิตสไลด์แนะแนวการศึกษา 'สไลด์อาชีพ' เพื่อประกอบการแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นต้น

ศูนย์แนะแนวอาชีพ เช่น หน่วยงานแนะแนว และให้คำปรึกษาอาชีพในชุมชน ในโรงเรียน สารนิเทศที่ศูนย์ผลิตมักเป็นข้อมูลจากการสำรวจวิเคราะห์เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน ผู้ที่สำรวจเป็นนักวิจัยเกี่ยวกับอาชีพหรือผู้ให้บริการชุมชนจึงเชื่อได้ว่าสารนิเทศอาชีพที่ผลิตมีความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องในระดับสูง (Norris, and others, 1972)

ในประเทศไทย ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการแนะแนวทางการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียนและประชาชน จึงมีการผลิตสารนิเทศอาชีพในรูปแบบสิ่งพิมพ์และสื่อทัศนวัสดุมากมาย ได้แก่

- คู่มือแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

- วารสารแนะแนว ราย 2 เดือน

- อนุกรมอาชีพ

- คู่มือแนะแนวการศึกษาต่อสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3, 5 และ 6 เพื่อเป็นคู่มือแนะแนวการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

- สไลด์ชุด 'แนะแนวอาชีพอิสระ'

คณะกรรมการฝึกอบรม ธุรกิจ อุตสาหกรรมและบริการข้อมูลข่าวสารด้านอุตสาหกรรม

Summerson (1984) กล่าวว่า สารนิเทศอาชีพจากคณะกรรมการชุดนี้ เป็นสารนิเทศที่มีประโยชน์ต่อการจัดหาของห้องสมุดอาชีพในโรงเรียนมาก เพราะมุ่งเสนอสาระความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพในวงกว้างๆ ตรงไปตรงมา และถูกต้อง แต่เท่าที่สำรวจจากโรงเรียน พบว่ามีอยู่น้อยและไม่ต่อเนื่อง ในวงการอุตสาหกรรมบางประเภท มีหน่วย

งานบริการข้อมูลข่าวสารด้านอาชีพที่สามารถขอความร่วมมือได้ เช่น กองบริการอุตสาหกรรม สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติก เป็นต้น

สารนิเทศอาชีพ (Career Information) ดังได้กล่าวในบทความนี้นับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการบรรณารักษ์ และไม่เป็นที่แพร่หลายนัก ทั้งนี้เนื่องจากมีความเข้าใจว่า เป็นหน้าที่ของนักแนะแนวที่จะ

แนะนำสารนิเทศนี้ไปสู่ผู้ที่กำลังตัดสินใจเลือกอาชีพ ห้องสมุดในฐานะสถาบันหนึ่งของสังคมจึงมีความรับผิดชอบในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพของผู้ใช้ห้องสมุดทุกระดับ ความร่วมมือกันระหว่างฝ่ายแนะแนว และฝ่ายห้องสมุด จึงเป็นจุดที่นำมาซึ่งผลดี ที่จะช่วยดึงดูดให้ผู้ใช้ห้องสมุดตระหนักถึงคุณประโยชน์ และความสำคัญของห้องสมุดที่มีต่อตนเองและสังคม

บรรณานุกรม

สำเนาฯ ขจรศิลป์. 2529. การแนะแนวการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

Hayes, J., and Hopson, B. 1977. *Career Guidance: the Role of the School In Vocational Development*. London: Heineman Educational Books.

Norris, Willa, Zeran, Frankin R., and Hatch, Raymon N. 1972. *The Information Service In Guidance: Occupational, Educational, Social*. 2nd ed. Chicago: Rand McNally.

Summerson, E.J. 1984. *Career Information and Career Libraries: a Practice Guide*. Richmond: Career Consultants.

าลงกรณ์มหาวิทยาลัย